Nr. 30 1938 m. lapkričio 25 d. I metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

VASARAI NUBĖGUS

Nubėgo mūs vasara kalnais ir kloniais,
Nusinešė margus iš pievų žiedus,
Linksmųjų paukštelių dainelę malonią,
Kartu ir meilingos lakštutės balsus.

Nubėgo per mišką, per baltus beržynus,
Gėlėtos pievelės marguosius šlaitus,
Nusinešė gėles sparnais apkabinus,
Paliko nuliūdusias pievas, laukus.

Nubėgo, nusinešė laiką saulėtą,
Paliko mus vienus ir dar be dalios,
Su ja išviliojo darželį gėlėtą,
Žavingas grožybes girelės žalios.

Nubėgo į svetimą nežinios šalį,
Kur mūsų tik retkarčiais mintys nuklysta,
Kur gervė, gandrelis nuskristi tik gali,
Kur žvirblis ir varna pažvelgti nedrįsta.

M. Pumputis.

TURGUJE

Nuo pat ryto vežimai važiuoja, barška keliu miestelin. Vežimuose pilna lubinų, burokų, morkų, kopūstų, kurie tik šokinėja, vežimams greičiau važiuojant.

Vytukas sėdi prie lango, žiūri, dargi nosį prie stiklo prispaudęs. Jau vakar mamytė žadėjo Vytelį pasiimti kartu į turgų. Vytelis, nors ne kartą buvo miestelyje, bet dar turgaus nėra matęs. Taip jam norisi pamatyti turgų.

— Mamyte, kuomet eisime į turgų?

— Tuoj, Vyteli, tuoj, tik grįčią sutvarkysiu. Gali rengtis, aš tuoj...

Vyteliui dukart nereikėjo sakyti — tuoj apsirengė.

Pagaliau, mamytė pabaigė darbą, pasiėmė krepšelį, kuriame buvo gaidys, ir, pasiėmusi Vytelį už rankos, išėjo į turgų.

O vežimai keliu važiuoja ir važiuoja. Paskui vieną vežimą eina karvė pririšta, antrame paršelis žviegia, o trečiame žąsys, iškišusios kaklus, gagena.

Jau ir miestelin atėjo. Tai turgaus didumas! Vytelis žiūri ir stebisi. Pilna aikštė vežimų, žmonių. Miestiečiai su krepšeliais ir puodeliais vaikščioja apie vežimus, dera, perka. O riksmas, o klegesys!

Viena ponia eina, neša didelį krepšį, pilną pirkinių: kyšo puodas grietinės, kiaušiniai sudėti, morkos, kopūsto galva ir žąsis patupdyta... Staigė žąsis, kad suspurdėjo, kad šoko iš krepšio, gretinę išpylė, — per krepšį liejasi,—kiaušinius išbėrė, o pati ga-ga-ga! pasileido lėkti.

— Turėkite, turėkite! — šaukia ponia.

Bet kur čia ją sulaikysi! Lekia, kaip padūkusi. Čia ant vežimo užšoko, bobulėms ant galvos pieną išliejo, čia grietinę išvertė, čia „pauperių“ meduolius ir saldainius išžarstė. Baisus sumišimas kilo turguje!

Vytelis su mamyte taip pat pasileido gaudyti žąsį. Vytelis buvo prie žąsų pripratęs ir nebijojo, todėl drąsiai gaudė žąsį. Pagaliau, prie vieno „pauperio“ suolų, kur buvo daug žaisliukų, Vytelis pripuolė prie žąsies, sugavo ir atidavė poniai.

— Tik nepaleisk, mamyt, gaidžio iš krepšio, tai bus sunku sugauti, — kalbėjo Vytukas uždusęs, nors, iš tikrųjų, norėjo, kad dar kas paleistų gaidį ar žąsį—tai bent pabėgiotų po turgų!

Berniukas apžiūrinėja „pauperių“ suolus su daugybe įvairiausių žaisliukų, meduolių, saldainių, paveiksliukų, batų ir kitų daiktų, ir stebisi.

— Mamyte, kas tai viską išpirks?

— Žmonės, sūneli, daugiausia sodiečiai. Mat, sodiečiai atveža daug savo daiktų, kuriuos perka miestiečiai, o pardavę perka tai, ko jie neturi sodžiuje.

— Tai miestiečiams būtų bloga be sodžiaus.

— Taip. Bet ir sodžiui būtų bloga be miesto. Miestas perka iš sodžiaus, o sodžius iš miesto.

Netrukus ir Vytukas su mamyte nuėjo krautuvėn pirkti, kuomet pardavė gaidį. Krautuvėje mamytė nupirko Vytukui gražią kepurę ir pieštuką. Grįždama užėjo knygynan ir nupirko dar gražią knygelę.

— Žinai dabar, Vyteli, kaip sodžius ir miestas vienas kitam padeda, — kalbėjo mamytė sūneliui, eidama namo.

— Žinau, mamyte, žinau.

Kietis.

Simukas rėksniukas

Simukas didelis rėksnys. Šiandien mamytė išvirė gardžios sriubelės ir davė Simukui, bet Simukas užpyko, kodėl ne košelė. Kad ėmė verkti, kad ėmė rėkti! Niekas jo nemokėjo numalšinti: nei mamytė, nei Onytė, nei tėvelis. Ir vis šaukė:

— Košės... košės... ū-ū-ū... košės...

Atėjo bobutė.

— Kodėl tu, motin, Simeliui košelės neišverdi? Duok, Simeli, rankutę. Kad mamytė neverda, tai mes patys išsivirsime.

Paėmė Simelio rankutę, pašlapino į vandenį savo pirštą ir ėmė juo maišyti po Simelio delną dainuodama:

Viru-viru košę,
Bernai atsilošę.
Bėk, Peliuke, vandenio,
Voverike, miltų
Geležiniu tiltu!
Čia takelis, čia takelis,
Čia gilus šulnelis...
Vir-vir-vir-vir..

Ir Simelis ėmė juoktis.

Dilgė.

MANO MEDŽIOKLĖ

Buvo rugsėjo mėnuo, rudens pradžia. Giedrąjį sekmadienio rytą aš ganiau galvijus pageltusiame beržyne. Su manim kartu buvo ir mano prietelius Rudis. Kaip kiekvieną dieną, taip ir anuomet mes buvome gana gerai nusiteikę ir linksmi.

— Na, — sakau Rudžiui, — eisime šiandien medžioti kurapkų.

Įsivaizdinau esąs geriausias medžiotojas. Prisirinkau pilną kišenių akmeniukų, paėmiau gerą lazdą, - ir nuėjome. Lazda buvo mano šautuvas, akmeniukai — šoviniai.

Pilnas beržynas buvo įvairiais balsais čiulbančių paukščiukų: strazdų, zylių, kėkštų, dagilių. Tai buvo mano „kurapkos", kurių išsirengiau medžioti. Priėjau prie vieno beržo, o jame paukštelių knibždėte knibžda. Paleidau tan beržan akmenį, o iš jo tik frrr... frrr... išsigandę paukšteliai; bet nušauti nė vieno nesugebėjau. Aš bėgau paskui juos ir vis mėčiau akmenėliais ir vis be jokių pasėkų.

Tas pat pasikartojo prie antro beržo, trečio ir ketvirto. Jau norėjau grįžti atgal prie savo galvijų, kaip pamačiau tarp raudonų, lyg krauju nudažytų, epušės lapų dar vieną knibždantį paukščiukų būrelį. Aš atsargiai priėjau prie epušės ir... „šoviau" visą saują akmeniukų į platų epušės lapų vainiką. Pasipylė cypdami paukšteliai į visas puses. Dabar buvau „laimingesnis": vienas paukštelis, sumojęs sparneliais, nukrito po epušės šakomis. Pribėgau prie savo aukos ir pakėliau ją nuo žemės. Paukštelio galvutė buvo nusvirusi, iš jos varvėjo kraujas. Nė nepajutau, kaip išslydo man iš rankų ir nukrito po kojomis vargšas paukštelis. Žiūrėjau į jį pilnomis ašarų akimis. Šalia manęs, nuleidęs galvą, stovėjo Rudis. Ir jis žiūrėjo į nekaltą paukštelį.

Nebeatmenu, kaip ilgai stovėjome prie paukštelio. Atmenu tik, kad mane pažadino brolis.

— Vincuk! eik namo, — ragino jis, — aš vienas parvarysiu namo galvijus.

Atsipeikėjęs nenorėjau palikti mano kvailumo ir patvirkimo aukos nepalaidotos. Išrėžiau peiliuku duobutę ir pakasiau nelaimingąjį paukštelį po sena epuše. O jos šlamėjimas buvo toks liūdnas, tartum laidotuvių giesmė. Neišpasakytas skausmas suspaudė man krūtinę, kažkas lyg smaugė mane už gerklės, iš akių pasipylė ašaros.

Nelinksmas sugrįžau namo. Paskui mane, nuleidęs galvą ir uodegą, parsivilko ir Rudis. Tai buvo mano pirmoji ir paskutinė „kurapkų" medžioklė.

V. Kuolaitis.

Ar tik nc vestuvninkai?

EŽYS

Vieną gražią dieną Vytukas ir Onytė išėjo į mišką uogauti. Pirmas bėgo jų ištikimas draugas Margis.

Jiems beuogaujant, Marginkas staiga pradėjo garsiai loti. Vytukas ir Onytė greitai nubėgo pas jį pažiūrėti, ką jis bus radęs. Pribėgę pamatė pilką diktoką spygliuotą kamuolį ir aplink jį šokinėjantį Margį. Tai buvo ežys. Margis neiškentęs pribėga prie susitraukusio kamuolin ežio, kyšteria prie jo snukį, staiga atšoksta, paskui kojomis pradeda jį raičioti. O ežys kuo ramiausiai susitraukęs guli ir nebojo Margio lojimo.

— Neškimės, Vytuk, eželį namo,—tarė Onytė. —Turėsime namie su kuo pažaisti.

— O gal jis turi čia savo lizdelį su vaikais,—atsakė Vytukas.—Tegul jis čia gyvena, nejudinkime jo.

Vytukas pasišaukė Margį ir visi trys nuėjo namo. Namie Onytė papasakojo tėveliui, ką jie buvo radę miške.

— Gerai padarėte,—pasakė tėvelis, — kad neparsinešėte eželio namo. Eželiai naudingi gyvulėliai ir jų skriausti nereikia.

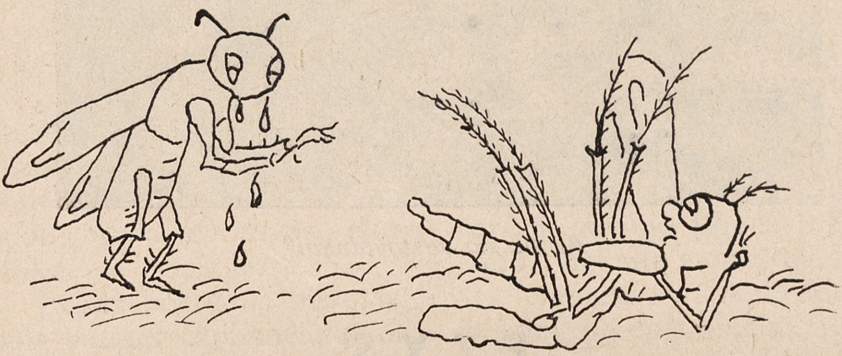
Vaikai buvo patenkinti, kad gražiai buvo pasielgę su ežiuku.

Vyt. Akstinas.

Kas ten girioje trinktelėjo

Kas ten girioj trintelėjo,
Kas ten girioj suaidėjo?
Puolė uodas iš eglelės,
Išsilaužė sau šonelį.

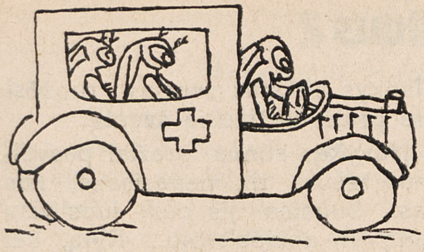

Bėga musė, klausos, žiūri:
Štai bė žado uodas guli.
Musė gailiai riktelėjo,
Ašarėlėm apsiliejo.

Mūs muselė—gudri ponia:
Skrenda tuoj prie telefono.
Dzin-dzin... Pagalba greitoji!...
Uodas miršta ir vaitoja...

—Kas čia skambina?—Muselė!
— O čia daktaras Žiogelis!
Tuoj važiuoju... Autą imkit!
Ir neštuvų nepamirškit!

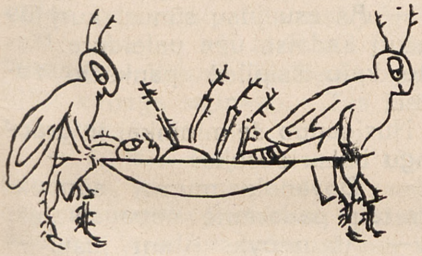

Autu daktaras važiuoja
Senis žiogas „važnyčioja"
Lekia. Pučia iš trimitų,
Kad ligonis nenumirtų.

Prie eglaitės uodas guli.
Daktars pulso, sprando žiūri.
— O, ligonis silpnas... Neškit!
Ligoninėn greitai vežkit!

Verkia musė patinėlė
Savo vyro. O vapselės
Ima uodą. Greitai neša,
Ligoninėn autu veža.

Mūsų žiogas—daktars aukštas
Vaistų duoda uodui šaukštais.
— Dar šaukštelį... prasižioki,
Niekis, niekis, kad kartoki...

Ziogas uodą greit išgydė,
Musė miškan uodą lydi.
Taip vikriai jiedu žygiuoja,
Kūmos vapsos net žvairuoja.

Geras sūnus

Vieni tėvai susilaukė pirmojo vaiko, kuriuo labai džiaugėsi. Prie jų trobos atdaro lango atskrido kažin koks nematytas paukštis ir ėmė gražiai čiulbėti. Tėvai kalbėjosi:

— Kažin ką tas paukštis čia taip čiulba?

— Aš žinau, — tarė vos gimęs vaikas. — Bet kad aš jums pasakyčiau, tai jūs manęs išsižadėtumėte.

— Pasakyk, sūneli, pasakyk!— prašė tėvai. — Mes tavęs už jokius turtus niekam neatiduosime.

Vaikas tarė:

— Paukštis sako: „Vaikui užaugus, tėvas labai džiaugsis, kai sūnus prausis iš jo rankų, ir motina labai džiaugsis, kai sūnus šluostysis rankšluosčiu iš jos rankų".

Tėvai, bijodami vaiką užauginti tokiu ponu, nutarė juo nusikratyti. Jie suvystė vaiką gerais vystyklais ir, įdėję į dėželę, paleido upe. Bet vaiką sugavo tos šalies valdovas ir užaugino kaip sūnų. Vyrukas, užkliudęs dvidešimtus metus amžiaus, sumanė aplankyti savo tėvus. Tie sužinoję, kad juos aplankys aukštas svečias, ruošėsi kaip prieš didžiausią šventę.

Nuvykęs sūnus gražiai pasveikino tėvus, tik nepasisakė, kas esąs. Sugaišo jis pas juos visą dieną ir apsinakvojo.. Rytą, kai svečias atsikėlė, senelis jau laikė dubenį vandens nusiprausti, o senelė — rankšluostį nusišluostyti. Svečias tarė:

— Taip nesirūpinkite manimi, žmonės. Jums sunku stovėti su dubeniu ir rankšluosčiu rankose.

Šeimininkas atsakė:

— Mums bus labai malonu, jei aukštas svečias nusiprausi ir nusišluostysi iš mūsų rankų.

Svečias tarė:

— Aš esu jūsų sūnus, kurį jūs mažutį kadaise upe paleidote. Matote, kaip išsipildė paukščio žodžiai.

Nusigando šeimininkai ir graudingu balsu sušuko:

— Dovanok mums, sūnau!.. Mes taip padarėme nepagalvoję...

— Aš nepykstu ant jūsų, — tarė sūnus. — Bet aš maitinsiu jus nuo šios dienos.

Aš artojas

Arė mano tėtis —
Jau ir aš ariu,
Nors dar tiktai metų
Dvylika turiu.

Matote, kaip žagrę
Gerai jau valdau,
Vagas kaip riekėmis
Lygiai suguldau.

Arė mano tėtis —
Ariu jau ir aš,
Nes žinau — tas darbas
Laimės man atneš.

Jonas Mineiga.

SUGRĮŽIMAS

(Apysaka iš garbingos Lietuvos praeities)

— Tėtyt, — kreipėsi Gailutis į savo tėvelį, kuris kažko susimąstęs žiūrėjo pro langą, — aš šiandieną sapnavau labai baisų sapną.

— Na, — susidomėjo tėvelis.

— Rodos, atbėgo kažkoks briedis, pagriebė mane ant ragų ir nešės, nešės.. Toli, nepamenu, kur mane nunešė. Paskiau vėl matau juodą kryžių, tačiau jis gryno aukso. Paskum... aš tą kryželį pačiupau ir bėgau su Gedute...

— Kažin, ką tai turėtų reikšti? — nusistebėjo senis Skirmundas.

— Aš irgi sapnavau, — įsiterpė į kalbą motina. — Davė man kažkas du gražius karvelėlius, bet atlėkė vanagas ir pačiupo jų vieną. Aš, rodos, taip verkiu, taip man jų gaila.

— Hm, — vėl tarė senis Skirmundas. — Vienas jūsų baisų briedį, kitas vanagą sapnavo... Tas nelaimę pranašauja.

— Niekis, tėtyt, nėra ko bijoti, nes mus, kaip mamaitė kada sakė, saugo visagalis Perkūnas, kuris nebijo nei briedžio baisaus, nei vanago, — tarė mažoji dukrytė Gedutė ir išbėgo laukan, kur ją viliojo skaisti saulutė, kurios pluoštelis spindulių įsiveržė pro nedidelį pirkutės langelį.

Šie mažos mergytės žodžiai šiek tiek nuramino susirūpinusius tėvus. Aštuoniametis Gailutis irgi išskubėjo paskum Gedutę, nes jo ten laukė visa eilė darbelių.

* * *

Diena praėjo ramiai. Vakarą Skirmundo kuklioji šeimynėlė vėl sėdėjo prie stalo ir valgė vakarienę Pats Skirmundas atrodė labai susirūpinusiu.

— Kas tau, tėvai, yra? — paklausė motina.

— Et, niekai, — numojo ranka Skirmundas.

— Kaip tai? — nenusileido motina.

— Mat, ne kokios žinios. Šiandieną girdėjau, kad kryžiuočių ordino magistras Vinrikas žada vėl pulti šį kraštą.

Gailutis, išgirdęs tuos žodžius, pakėlė galvą.

— Ar aš, tėte, nesakiau, kad buvo toks baisus kryžius... juodas kryžius.

— Et, tėtyt, juk mūsų Perkūnas galingesnis už visus kryžius... Ar ne taip? — klausinėjo linksmai Gedutė.

— Taip, dukryte, bet...

Nebaigęs kalbėti, ismeigė savo akis į vakarus. Prišoko prie langelio ir Gailutis. Tolumoj, už miško, kur nesenai saulė nusileido, pradėjo švisti, lyg saulė būtų norėjusi iš vakarų patekėti. Deja, tai ne saulė norėjo iš vakarų patekėti: po kelių minučių dangų nudažė raudona spalva. Už miško kilo dūmų kamuoliai ir ugnis kaišiojo raudonus liežuvius.

— Gaisras! — sušuko motina.

— Kryžiuočiai! – iškošė pro dantis Skirmundas.

— Kryžiuočiai, kryžiuočiai... juodas kryžius .. — šnabždėjo Gailutis ir patempė tėvelį už rankovės: — Tėti, bėkim!

Sujudo ir visas kaimas. Daugumas jau bėgo į artimiausį mišką, visą turtą palikdami Perkūno globai. Tik Skirmundas delsė. Jis nusikabino nuo sienos kalaviją ir, išėjęs į lauką, apsižvalgė.

Bet kas čia?... Netoli Vismanto trobos pasigirdo triukšmas, kuris didėjo. Kryžiuočiai čia?

Visai netoli pasirodė raitelių būrys, o tuo tarpu iš Vismanto namo blikstelėjo liepsna. Ugnis beregint apėmė visą namą, ir nušvito visas plotas, kuris buvo tarp kryžiuočių ir Skirmundo.

— Tėti, bėgam!—dar kartą sušuko Gailutis, tačiau jau raiteliai buvo čia pat.

— Bėkit!—sušuko Skirmundas, o pats puolė prie pirmojo raitelio.

— Och! och! — sušuko šis ir nukrito nuo arklio. Tačiau čia pat ant Skirmundo puolė visas būrys. Dar du užpuolėjai nusirito nuo arklių, tačiau tretysis įsmeigė kardą į Skirmundo petį.

Gailutis matė, kaip žuvo jo tėtė. Baisiausias pyktis suėmė jo širdį. Jis puolė prie jo, bet lyg iš žemės išdygęs raitelis sugriebė jį už marškinių.

— Mama! — sušuko jis, tačiau jo mama to šauksmo negirdėjo. Ji gulėjo kraujuose paplūdusi prie durų, o Gedutė, prisiglaudusi prie jos, balsiai raudojo:

— Mama, mamaite!

Tuo tarpu raitelis su Gailučiu dingo nakties tamsoje. Gailutis nieko nejautė: jis neteko sąmonės.

* * *

Ir kas čia? Kur jis papuolė?

Atmerkė Gailutis akis ir pamatė keistą reginį. Jis gulėjo ant žemės, šalia storoko ąžuolo. Virš jo glūdėjo šakos, o už jų tamsiame dangaus plote plaukė mirgančių žvaigždučių apsuptas sidabrinis mėnulis. Atmetė Gailutis vieną ranką į šalį, atmetė kitą, bet nebuvo šalia tėvelio, su kuriuo visuomet miegodavo. Tik... netoli nuo jo kūrenosi laužas, aplink kurį sėdėjo kažkokie žmonės.

Gailutis krūptelėjo.

— Mama! — išsiveržė iš jo drebančių lūpų žodis.

Nuo laužo pakilo vyras ir priėjo. Gailutis nuo išgąsčio sustingusiomis akimis žiūrėjo į šį baisų vyrą. Jis lyg ir prisiminė jį kažkur matęs. Taip, taip... Gaisras už miško... tėvelio žuvimas... o paskum? Paskum jį šis baisus vyras pačiupęs nešės... Perkūne, kaip baisu!

Gailutis užsidengė veidą rankomis.

— Cha, cha, cha, cha! — pasityčiojamai nusikvatojo šalia stovėjęs kryžiuotis ir pasilenkęs atplėšė savo šiurkščiomis rankomis Gailučio rankas nuo veidelio.

— Cha, cha, cha! Bin ich so schrecklich? *) —kalbėjo nesuprantama kalba kryžiuotis. Tačiau Gailutis tylėjo. Jis bijojo ir pažvelgti į jį. Užmerkė akis. Girdėjo tolstančius žingsnius. Kai atsimerkė, kryžiuotis vėl sėdėjo prie laužo ir kažką gyvai aiškino kitiems.

Gailutis atsisėdo ir apsidairė. Miškas buvo nežinomas.

— Bėgsiu, vis tiek bėgsiu... — pagalvojo Gailutis ir šokterėjo, it voveraitė, už pirmo medžio, po to už antro, bet...

— Cha, cha, cha! — pasigirdo tas pats kvatojimas, ir kryžiuotis vėl radosi prie jo. Pajuto Gailutis ant savo peties baisaus vyro sunkią ranką, o po to... Pagriėbė į glėbį Gailutį kryžiuotis ir atnešė prie laužo, kur sėdėjo kiti šarvuoti vyrai su kryžiais ant apsiaustų ir kepė ant iešmų mėsą. (B. d.).

*) Ar esu toks baisus?

Knygos

Kai buvau aš mažas,
Tai namuos dūkau,
Knygų naudingumo
Aš nesupratau.

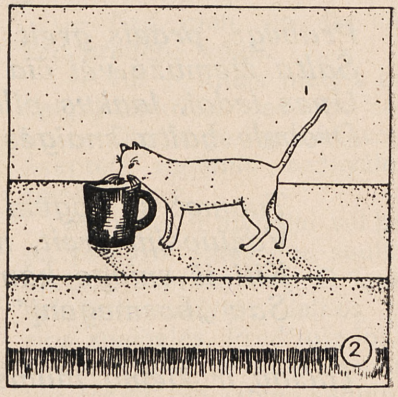
Bet dabar mokyklon
Mokytis einu
Ir skaitau aš knygas.
Laikraščius imu.

Daug daug gera gaunu,
Daug ką sužinau;
Aš dabar gudresnis,
Mat — knygas skaitau.

Jonas Mekas

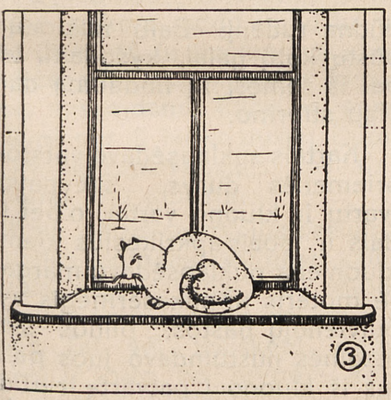
ANDRIAUS PIENIUKAS

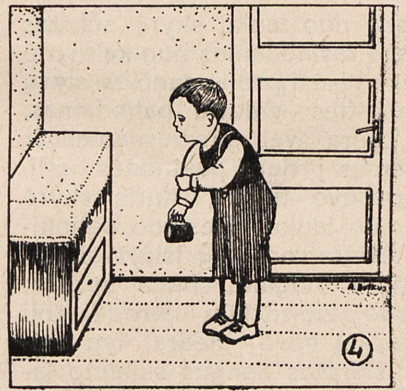

Andrius gavo nuo mamytės
Saldaus pieno puodynytę.
Tuo metu tačiau Andriejus
Pieno gert dar nenorėjęs,
Stato jį tad ant spintos —
Bus puota po valandos.

Tai padaręs, jis išėjo.
Tuo tarpu čia atliuoksėjo
Rainis, kurs pienutį saldų
Suuodė kaip mat. Ant baldo
Tad užšokęs tuoj vikriai,
Ėmė pieną lakt godžiai.

Po trumputės valandėlės
Tuščia liko puodynėlė.
Sotus Rainis užsirango
Tuomet sau pasnaust ant lango.
Po gerų, skanių pietų
Pagulėt ar nesmagu?

Pagaliau, ir mūs Andriejus
Savo pieno gert atėjo.
Tačiau veltui, nes pienelio
Nebėra jau ir lašelio.
Andrius liūdnas ir rūstus —
Rainiui pirtis tikrai bus!

Žiemos belaukiant

Prabėgs, praeis greit piktas rudenėlis,
Šalta žiemužė vėl čia atplasnos.
Upes ledai, laukus pilkuosius vėliai
Drobule balta snaigės užuklos.

Tuomet su rogėm nuo stataus kalnelio
Važiuosim greit, mūs nieks nesulaikys.
Kiti iš sniego kamuolių prie kelio
Sau „besmegenį“ baisų pastatys.

Tačiau ir žiemą mums nereik užmiršti,
Kad turim mokytis visi stropiai.
Ir tik atlikę darbą mums paskirtą
Pažaist į lauką eisime linksmai.

J. Mackevičius.

Spraga tuine

Sodą nuo laukų skyrė aukštas tuinas. Prasidėdamas nuo kaimyno kluono, tęsėsi pro augančius slyvų krūmus, ties viduriu palikdamas, ties kūdra vėl atsitiesdamas ir įnerdamas į vieną pakluonės baslį.

Tai buvo tuinas, kuris skyrė sodą nuo laukų. Ties tuo palinkimu, kuris atrodė lyg įsiryžusi blogo arklio nugara, buvo spraga. Iš sodo žiūrinčiam atrodė toji spraga, jei buvo giedra, lyg mėlynas iškirptas dangus skliauto lapas. Debesuotomis dienomis matei pro ją bėgančius debesis. Lietų ir darganą, artėjančius iš tos pusės, tuojau pamatydavai.

Už tuino laukas buvo pakrypęs tokia staigia pašlaite, kad jo nė nepamatydavome. Sode jau stūksojo pliki medžiai, pustyliai šiureno agrestų ir serbentų krūmai, zirzėjo vėjo supamos vyšnios. Pati medžių nuotaika kalbėjo, sakė apie tokį liūdną rudenį. Balti nukirstų kopūstų kotų galai, kyšodami trumpai iš žemės, tą liūdnumą dar labiau stiprino.

Kartais suklapsėdavo varstomos priemenės durys, sucypaudavo tvartų ir kluono vartai, o per šiaudais ir lapais apkrikusius kiemą ir kluonieną nuklapsėdavo margaskarė moteris ar pilkasermėgis vyras; bulvienojų naštos, pilnos šiaudų rezginės nustumdavo juos palenktus iš kluono į patvartę ir užkimšdavo pravertus vartus. Subliovusios avys, sumykusios karvės, sužvengę arkliai nutildavo. O šėrėja ar šėrėjas, tuščiomis iš tvarto išėjęs, sunkiai mindamas medinėm klumpėm kietą grudą, nuklapsėdavo į trobą.

Gyvulių laukuosna jau nebeginė. Tik kartais rytais paleisdavo avis ant rugių želmenų sakydami:

— Numinti rudenį, geriau želia pavasarį.

Tokiomis dienomis avis pargindavo lyg plyšti pasirengusias. Nereikėdavo jos tędien namie šerti. Karvių rugių želmenysna nebeleisdavo, nors kartais gruodas būdavo toks kietas ir storas, jog atrodydavo, nė su patrankomis pralaužti neįmanomas. Bet švysterdavo saulė — rudenį visaip juk būna—ir visas tas storasai luobas pavirsdavo slidžia gleiza. Tada ir avys būdavo skubiai genamos nuo želmenų, kad kojomis, minkydamos atšilusį gruodą, nesužalotų jame pasislėpusių plonyčių želmenų šaknelių.

Namo genamos avys skirdavosi iš būrio ir, sprausdamosi viena į kitą, sulįsdavo į sodą pro spragą tuine. Atrodo, tyčia toji spraga tuine buvo ir padaryta.

Iš kitos sodybos pusės pro pirkios stogą sviro šyvi, lyg arklio karčiai, dūmai. Valandikė lalkėsi pakibę plikose sodo medžių šakose, krito iš jų pačion pažemėn, traukėsi per kluonieną ir kopūstieną, apsemdami tuiną ir persirisdami per jį lauko pusėn. Dūmai tie kvepėjo susvilusiais spaliais ir minamų linų pluoštu.

Apie gerus pusryčius pasigirdo iš pirties sklindanti mintuvų kalba. Kartais dejavo tyliai linų saujos, negailestingai į kiautuvę plūšuojamos. Tai vėl triuškėjo trapūs spaliai ir krito po mynėjų kojomis, palikdami šilko pluoštą. Arba vėl lyg plaktukas į kalamą dalgį kaukšėjo kiautuvė, mušdama į priekines mintuvų kojas.

Oras darėsi tirštas lyg dūmų ir vandens prisisunkęs. Mynėjos ir mynėjai, išeidami iš pirties ir priemenės kvipterti, kalbėjosi tarpusavy:

— Bus gal lietaus.

—Greičiau sniego.Tokie pagėlai.

— Sniegu ir kvepia lyg.

— Pažiūrėk, ir debėsys atrodo sniegu pritvinkę.

— Kad man vis dar nesitiki, kad pradėtų snigti.

— Ak, ir kitais metais būdavo baigoj lapkričio pasirodo sniegas.

— Dar ir geriau būdavo: Visų Šventėje rogėmis bažnyčion važiuodavai.

Mynėjos ir mynėjai vėl kaukšėjo, plūšavo šiltas linų saujas, visi aprūkę, suprakaitavę. O lauke tuo syk krito mažytės dailios pirmosios snaigelės. Pradžioje jos tirpo, vos tik prisilietusios žemės, bet, juo toliau, juo labiau baltino viską.

*

Taip snigo per kelias dienas. Prisnigo neplonai. Rugių želmenys visiškai sniege pasislėpė. Kiškiams tekdavo gan ilgai kastis, kol prie jų prisikasdavo. Todėl daug mieliau pasileisdavo į sodus, kur neapraišioti jaunučiai skiepeliai viliote viliojo ir dar tokie saldūs saldūs.

Vieną rytą Matukas su Ignuku, rogutėmis besivažinėdami, užtiko sode kiškio pėdsakus. Porą skiepo šakelių rado apgraužtų.

— Tai biaurūs tie kiškiai.

— Matai, neturi ko ėsti jau, tai ir lenda soduosna.

Po valandikės užmiršo juodu kiškio pėdas, apgraužtą skiepą. Nušliužinėjo prie spragos tuine. Kasmet būdavo iš jos susėdę rogutėsna pasistūmi ir pasileidžia į pakalnę.

— Matai, pro! kur jų sodan įeinama,—rodė Ignukas pėdas.

— O kad mes kilpą čia jiems pastatytume. Žiūrėk, kokia patogi vieta.

— Gerai tu sakai.

— Tai bėk atnešk vielos.

— O kur jinai?

— Ten po kraklu pakluonėj, į sodą.

Ignukas nulapeno, o Matukas žvalgėsi, kaip čia toji kilpa būtų patogiau parengti, kad kiškis, tik nosį kyšterėjęs, jau joje pakibtų.

— Šieno kuokštelę atnešk, — šuktelėjo Ignukui.

— Gerai!

Tuojau abudu lankstė vielą, nėrė kilpą, prikišo prie stipresnio tuino, sodo pusėj pabarstė šieno. Dar sprindžiu atmatavo aukštį.

— Pakibs, tikrai pakibs, — nusprendė abudu.

Besivažinėdami rogutėmis, kalbėjosi juodu apie tai, ką darys, jei kiškių prigaudys dvidešimt, penkiasdešimt, šimtą.

— Pirmiausia pasisiūkime sau paltukus ant kiškių kailiukų.

— Ir kelnes su kailiais. Dabar man keliams šalta.

— Ir ausines kepures.

— Tėčiui taip pat duosime kailiniams kokį dvidešimt kailiukų.

— O mamai padarykime skarą.

— Jurgiui pirštines ir kepurę.

— Marei mažą skarą.

— Visi apsivilkome, nekęsime šalčio. Žiūrėk, kad taip kas nakt kiškis. O palauk, dar ir daugiau mes jiems parengsim kilpų, tik tegul patraukiame juos šienu. Šieną jie labai mėgsta. Tada ir kilpų daugiau pakarsime.

Taip jie kalbėjosi iki vėlos nakties. Net prie stalo ir tai žvilgterdavo akimis, patrindavo rankas ir nusišypsodavo.

Nakčia pro miegą apie kiškius kalbėjo. Sapnavo, kad visa pašlaitė pilna jų: kiškis prie kiškio. Tik laukia, kada galės įeiti sodan, kada pakibs kilpoje.

Anksti rytą, dar visiškai neprašvitus, abudu užsimetę kiek, basiautėj klumpėsna įsikišę kojas išklampsėjo laukan.

— Vaikai, kur jūs? — šaukė motina, — pusryčius duodu!

— Mes tuoj.

Eina abudu per kiemą, per sodą, per kluonieną, o akys jau įbestos į spragą.

— Juodi, — kumšteria Ignukas Matukui pašonėn, — matai juodi.

— Kiškis! Tikrai kiškis! — negalėjo atsidžiaugti Matukas.

— Tik eikime tyliai, kad kartais nepaspruktų.

— Bus, nepaspruks. Užsikamavęs jau, tur būt, per visą naktį.

Jau visai arti priėjo, kai išgirdo inkstimą. Ir matė, kaip didelė uodega maskatuoja spragoje.

— Vilkas...

Tuo syk šunelis amterėjo.

Vaikai pažino savo Rudį. Šoko prie jo, apkabino, atnėrė kilpą.

— Daugiau jau tavęs mes nekarsime, Rudi, nekarsime, — kalbėjo Ignukas.

Užtaisė abudu spragą tuine ir, nekalbėdami jau apie kiškių gaudymą, žaisdami ir šokinėdami su Rudžiu, nuėjo namo.

r.

Man nereikia keturių

Dvi akutes aš turiu —
Man nereikia keturiu:
Su abiem ką pamatau,
Pasakyt galiu ir tau.

Dvi ausytes aš turiu —
Man nereikia keturių:
Su abiem ką išgirdau,
Pasakyt galiu ir tau.

Dvi rankytes aš turiu —
Man nereikia keturių:
Dirbu, piešiu ir rašau,
Kad padėtų — neprašau.

Dvi kojytes aš turiu —
Man nereikia keturių:
Šokinėju ir lakstau,
Šokinėt linkiu ir tau.

Vytė Nemunėlis.

Verkia lapeliai

Verkia lapeliai,
Verkia graudingai:
Drasko juos vėjas
Negailestingai.

Lekia lapeliai,
Lekia pageltę,
Neša juos vėjas
Balon ir pelkėn.

— Buvom jaunučiai,
Puikiai žaliavom,
Nė nepajutom
Kaip jau pasenom.

Nors mes šiandieną
„Aukso lapeliai",
Bet jau kiekvieną
Trypia kojelėm.

Kurmelis.

Saugokime savo dantis

Jau dabar mes turime rūpintis, kad dantys nepradėtų pūti, nes dantų puvimas kenkia viso kūno sveikatai. Žiūrėkite taip pat, kad jūsų burna visuomet būtų švari. Rūpestingai iškrapštykite iš už dantų maisto likučius. Nevalgykite daug cukraus, saldainių ir šokolado, o jeigu valgote, tai tuč tuojau išvalykite dantis, ypač jei pavalgę einate gulti. Tikėkite, mano mielieji, kad aš visiškai jums nepavydžių skanumynų, bet iš geros širdies turiu pasakyti, kad cukrus ir visi kiti saldumynai yra didžiausi dantų priešai. Jeigu jau imat saldainį, tai kartu imkite ir dantų šepetuką.

Netraukykite dantų siūlu, nes galite nutrinti emalį (emalis — viršutinis dantų sluoksnis).

Niekuomet negerkite šalto gėrimo tuoj po karštos sriubos, arba neimkite karštos kavos, jeigu neseniai valgėte ledų.

Nelankstykite dantimis jokių vielagalių, netraukykite jokių vinių, jokių kitų kietų bei metalinių daiktų.

Reikia, kad šitais mano patarimais kuo rūpestingiausiai pasinaudotumėte!

Dabar aš noriu jums pakalbėti apie kasdienę burnos priežiūrą. Neišsigąskite, jeigu bevalant dantis, pasirodo kraujas. Nenustokite dėl šitos priežasties valyti dantų, nes dantų smegenys, gerai išvalyti, greit sugyja. Labai svarbu valyti dantis rytais. Bet dar svarbiau valyti kiekvieną vakarą. Mat, naktį, kada liežuvis ilsisi ir nejuda, kada organai nebegamina seilių, maisto likučiai tampa mikrobų grobiu. Tuo būdu rytą mes jau turime visokių nenaudingų mikrobų. Užtat norėdami burną išvalyti nuo šitų nelauktų svečių, turime kuo rūpestingiausiai išvalyti dantis. Reikia, kad mes iš mažumos priprastume higieniškai gyventi, nes vėliau bus daug sunkiau ir skaudžiau.

Reikia valyti viršutinius dantis iš viršaus į apačią ir apatinius—iš apačios į viršų, krūminius taip pat gerai išvalyti, kaip ir priešakinius. Žodžiu, visus reikia gerai išvalyti, rūpestingai išplauti.

Kitas svarbus dalykas—tai gerai sukramtyti maistą. Labai blogas paprotys ir sveikatai labai kenksmingas — suryti maistą bet kaip, gerai jo nesukramčius. Mes kartais per daug skubiname pavalgyti, o paskui susilaukiame nemalonių pasekmių. Daugeliui po to tenka kęsti pilvo skausmas, o besigydydami nė nepagalvojome, kad labai dažnai atsitinka dėl to, jog mes nesukramtome gerai maisto. Šitą klaidą reikia būtinai pašalinti.

Idomi knyga, tik nemoku...

TRUPINĖLIAI

Žemės kevalo storumas

Mes vaikščiojame kieta žeme, plaukiojame jūra. Jūra taip pat turi kietą dugną. Žemėje yra ugniakalnių, iš kurių veržiasi, be dūmų, vandens garų ir įvairių dujų, dar karštas ir skystas purvas, lava vadinamas. Kai lava ataušta, virsta kietu akmeniu. Iš kur ta lava imasi?

Žmonės spėja. kad žemės viduryje nepaprastai karšta. Nuo karščio yra ištirpę visa, kas tik žemės viduryje randasi. Tas žemės ištirpęs vidurys ir yra lava, kuri veržiasi ugnikalniuose. Mes, vadinasi, vaikščiojame kieta žeme, kuri dengia tą lavą, kaip koks kevalas; pro kevalą kai kada lava issiveržia ir sudaro ugniakalnį.

Kaip storas toks žemės kevalas? Mokslo vyrai ir tai sužinojo. Jie su pagalba įdomių instrumentų surado, kad tas kevalas turįs būti apie 30 kilometrų storumo. Įdomu dar ir tai, kad žemės kevalas Amerikoje kiek plonesnis, siekia iki 25—27 kilometrų. Jei palyginti kevalo storumą su žemės didžiu, tai tenka pasakyti, kad žemės kevalas labai plonas.

ŽAIDIMAI

Oi!

Žaidėjai sudaro ratą. Visi eina ir dainuoja. Vienas rato vidury su lazdele. Jam užrišamos akys. Kai jis suduoda lazda į žemę, visi sustoja ir nutyla. Dabar vidurinis turi lazda paliesti kurį nors žaidėją. Paliestasis tuomet sušunka: „Oi!" Vidurinis turi pasakyti vardą to, kuris sušuko. Spėti galima tik vieną kartą. Jei įspėjo, pasikeičia vietomis. Jei neįspėjo, ratas vėl eina ir daiuuoja, o vidurinis su užrištomis akimis turi paliesti esamą rate žaidėją ir įspėti jo vardą.

Žaidžiama, kol nusibosta.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ.

Aguonėlei. Ne, mielas vaikeli, dar menki tavo rašteliai. Ačiū tau už gerus norus.

Pašlaičių Vytui. Šį kartą pasirinkome tik „Ežys".

A. Pet—ui. Išsirinkome vieną, kiti mums netinka.

Br. Viš—liui. Tamstos eilės mums netinka. Atviručių galima gauti knygynuose, jie dažnai skelbiasi mūsų laikraštyje. Mes nesiuntinėjame, nekonkuruojame su jais.

Leidėjas ir atsakomasis redaktorius **Liudvikas Cicėnas.** Vilnius „RUCH" spaustuvė.